

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Нина Алтъпармакова

върху материалите, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия“ (Фотография), обявен в „Държавен вестник“ бр. 42 от 8 май 2026 г.,

с кандидат доц. д-р Александър Нишков

Доц. д-р Александър Нишков е единствен кандидат в конкурса. Той е възпитаник на първия випуск на специалност „Художествена и приложна фотография“ в НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ (1992–1997) от класа на проф. д-р Румен Георгиев, придобива образователната и научна степен „доктор“ по изкуствознание и визуални изкуства в Националната художествена академия през 2016 г. и заема академичната длъжност „доцент“ в НАТФИЗ от 2019 г. Представените документи са комплектувани коректно и в изискуемия обем; кандидатът се хабилютира по реда, предвиден в ЗРАСРБ и в Правилника за развитие на академичния състав в НАТФИЗ.

За целите на конкурса са представени три авторски проекта – „Визуален прочит на скулптурите на Васка Емануилова“ (2016), „автоБИОГРАФИЯ“ (2023) и „13“ (2023) – придружени от авторски експликации, справка за приносите, списък на публикациите и цитиранията, автобиография и портфолио.

И трите проекта са изложби, с интересен авторски поглед, в които идеята, формата и пространството са обединени в единна цялост.

„Визуален прочит на скулптурите на Васка Емануилова“ (Софийска градска галерия, филиал „Васка Емануилова“, девет пана с формат 200 x 150 см, принт върху акварелна хартия) според мен това е най-трудният и зрял в професионално отношение проект. Интересен е фактът, че Александър Нишков е подходил именно към творчеството на Васка Емануилова, една от първите жени-скулпторки, тя е автор с много силно присъствие, оставила трайна следа в развитието на българското пластично изкуство. Майстор на изящните теракотени фигури, които се превръщат в неин художествен знак.

Да фотографираш скулптурите на Васка Емануилова е сериозно предизвикателство; да я деконструираш фотографски, без да я обезличиш, като автор е постижение. Нишков не документира пластиките – той ги превежда от триизмерното пространство в двуизмерно, като изолира детайлите, които зрителят в залата не би видял, манипулира перспективата и изгражда светлинен рисунок, който изважда емоционалния нюанс на оригинала на преден план. Решаващият авторски ход е концептуализирането на паната като „скици“ дава им нов прочит, нов живот и приближава зрителя към съкровения момент на създаването им.

Изборът на акварелна хартия не е декоративен – той носи смисъла на ескиза. Тук ще отбележа и чисто техническото постижение - заснемане на обектите върху абсолютно бял неутрален фон при запазена фактура на оригиналния скулптурен материал.

Нишков успява да пресъздаде класическата скулптура на Васка Емануилова, чрез съвременен фотографски език, и да го превърне в ново самостоятелно произведение, което разширява значението на оригинала, и същевременно запазва уважението към автора.

„автоБИОГРАФИЯ“ (Художествена галерия Казанлък, къща-музей „Дечко Узунов“, 35 части, 34 x 51 см, акварелна хартия) е проект от съвсем друг регистър. Авторът съзнателно отказва формата на завършената изложба и на албума и предлага „бележник“ – процес вместо резултат, в който грешката, несъвършенството и творческата уязвимост са оставени видими. Празната страница е въведена като пълноправен елемент на творбата, като знак за неизживяното и предстоящото.

Обект на фотографския интерес е Теодора Нишков, но проектът последователно разгражда самата опозиция обект – субект: моделът е сътворец, който контролира и преосмисля собствената си публична идентичност, а позирането е разчетено като емоционално съавторство. Върху това е надградено едно откровение, което рядко се чува от практикуващ фотограф – че фотографията се проваля в абсолютната си мисия да задържи мига, защото мигът не е само визуален, а мрежа от предчувствия, спомени и съжаления, която остава извън рамката. Фотографията е способна да улови мига в неговата концентрираност и сила, миг който хората могат да пропуснат. Уловеният миг дава сила на присъствие на фотографията и я прави емоционално въздействаща, именно защото „е уловен“ и остава завинаги във времето. В общуването между фотографа и заснеманият обект / персонаж/ се крие магията на портрета.

Много интересни са и портретите на известни лица от българското културно пространство. Портрети които излъчват енергия, имат характер и носят белега на силата на личността. В тях присъства и портрета на проф. Румен Георгиев с неизменния фотоапарат, така както го помня из коридорите на Академията, леко усмихнат и съсредоточен. Мигът е уловен и вече можем да го преживяваме дълго във времето.

„13“ (галерия „Академия Дая“, 2023) е амбициозен проект. Паното функционира като иконостас, реалната трапеза (агапе) – като олтар, а вратата на галерията престава да бъде граница и става преход към сакралното. Зрителят е изваден от позицията на наблюдател и е въвличен физически. Библейският сюжет не е догматизиран – „Тайната вечеря“ става просто „Вечерята“, метафора на съвестта, а архетипите около масата са прочетени като проекции на самият автор. Масата е символ, място за общуване.

Особено ценно за академичния характер на конкурса е, че в „13“ кандидатът практически илюстрира и доразвива собствената си теоретична структура за трите стълба на фотографията – фотографичното, фотографирането и фотографираното, като фотографирането е преосмислено като вторичен творчески акт, по-близък до пърформанса, отколкото до документирането. Това е рядък случай, в който преподаваната теория и авторската практика се проверяват взаимно, а не съществуват в два отделни свята.

Преподавателският стаж на Александър Нишков е над четвърт век и минава през три институции: НАТФИЗ (1999–2002, като асистент на проф. д-р Румен Георгиев, и от 2016 г. като редовен преподавател, доцент от 2019 г.), Нов български университет (2003–2016) и Националната художествена академия, катедра „Мода“ (2013–2018). Колегата

Нишков има впечатляващ опит при работа със студентите. Проявява търпение, стреми се да допринесе за личностното им развитие, поощрява съвременните им търсения във фотографията. Да запазиш силата на вдъхновението, и да не се умориш.

Към това се добавя постоянна работа с младите извън аудиторията: майсторски клас в ПГИИ „Николай Райнов“ (2020), председателство на журито на фотоконкурса „Студентски мигове“ (2021 и 2023), консултант в „Портфолио ревю“ на Месеца на фотографията (2011), а през 2024 г. – концепция и кураторство на проекта „Запечатани във времето / Строители на съвременна България“, номиниран от Националната библиотека за „Особен принос към културата“ на Столична община.

Професионалната биография на кандидата е респектираща. Тя започва в Студия за игрални филми „Бояна“ (1985–1990), където Нишков минава през художественото осветление до асистент-оператор – опит, който обяснява увереността му в работата със светлината. Следват години в периодиката и в рекламната фотография. Колегата Нишков има и операторска практика в киното и телевизията. Дългият му професионален път заслужава уважение, той му е донесъл много опит, разнопосочни професионални търсения и се е изградил като сериозна творческата личност. Изтъквам професионалната му реализация извън преподаването като факт който е от сериозно значение за уважението на студентите към Александър Нишков.

Публикационната дейност включва двата текста от цикъла „Живите класици“, посветени на Еухенио Рекуенко и Ъруин Олаф (2022), и рецензията за монографията на Антоан Божинов „Фотографският образ в комуникационен контекст“ (2023), както и цитирания на негови текстове и проекти.

Тук бих искала да отправя едно пожелание, което е и препоръка към бъдещата работа на колегата. Формулираната от него схема за трите стълба на фотографията – фотографичното, фотографирането, фотографираното – вече е проверена в собствената му художествена практика. Тя има потенциала да прерасне в монография или в учебно помагало, защото Александър Нишков, разполага едновременно с преподавателския опит, с творческата биография и с теоретичната подготовка за такъв труд. Убедена съм, че той ще бъде посрещнат с интерес и от студентите, и от практикуващите фотографи.

Доц. д-р Александър Нишков е утвърден автор с ясен и разпознаваем почерк, с впечатляваща художественотворческа биография, с дългогодишна и разнообразна преподавателска практика и с признание в професионалната общност.

Убедено гласувам с „ДА“ за присъждането на академичната длъжност „професор“ на доц. д-р Александър Нишков и предлагам на уважаемото научно жури да утвърди неговата кандидатура.

София, 17.09.2026 г.

проф. д-р Нина Алтъпармакова